

# Iværksættere udfordrer det klassiske erhvervsbegreb

**Der findes masser af spirende erhvervsaktivitet, og især findes der nye erhvervstyper i landdistrikter, som kan siges at have en særlig samhørighed med landdistrikterne. Det er en ny type iværksættere, som forstår at inddrage lokale stedlige kvaliteter, og som kan konstruere et nyt produkt, der spirer frem. Det klassiske erhvervsbegreb med dertil hørende instrumenter må altså suppleres.**

/ Af Irene Brandt

"Gad vide, om vi ved nok om, hvad der foregår i landdistrikterne." Sådan tænkte Hanne W. Tanvig, der er arkitekt, PhD i erhvervsøkonomi og human geografi samt ansat ved Skov & Landskab - KU-LIFE. Derudover er Hanne W. Tanvig studieleder og underviser selv på uddannelsen: Master i landdistriktsudvikling og landskabsforvaltning (se boks).

Tanken førte til en hypotese: at der findes en masse spirende erhverv i landdistrikterne, men at de er relativt upåagtede og kan blive langt mere betydningsfulde. Det kan handle om at anvende et andet perspektiv på dem og deres potentiale, end et almindeligt virksomhedsbegreb lægger op til.

Ved hjælp af midler fra LAG Vejle og Indenrigs- og Socialministeriet - samt med bistand fra Udvik-

” Der foregår mange spændende ting i de 'overflødige' bygninger på landet - og vel at mærke er det ikke aktiviteter som på nogen måde ødelægger naturen. ”

Hanne W. Tanvig

lingssekretariatet i Vejle Kommune har Hanne W. Tanvig efterfølgende afdækket erhvervsaktiviteterne i to landsbyer i Vejle Kommune: Smidstrup-Skærup og Thyregod-Vester. Den først lokalitet ligger centralt i trekanten Vejle-Fredericia-Kolding. Den anden ligger perifert i kommunens nordvestlige hjørne i et udpræget landdistrikt.

"Mit udgangspunkt var, at der foregår noget inde bag gardinerne, så med udgangspunkt i CVR registeret kontaktede i princippet alle dem, som var blevet registreret med et nyt erhverv. Jeg "bankede på døren" og spurgte: Hvad foregår der her af lokaløkonomiske aktiviteter. Det viste sig, at der var langt flere erhvervsaktiviteter i de to landdistrikter, end jeg havde forestillet mig. Det viste sig også, at selv i lokalområdet, er der meget lidt kendskab til, hvor mange aktiviteter, der foregår. Lokalrådene fik sig i hvert fald en stor overraskelse," fortæller Hanne W. Tanvig.

Hun fandt også ud af, at mange af de iværksættere, der har taget initiativer i landdistrikterne, slet ikke passer ind i den gængse opfattelse af en iværksætter.

"Den almindelige iværksætter etablerer sig med egen virksomhed, fordi han/hun ønsker at være selvstændig erhvervsdrivende. For denne gruppe iværksættere, som

udgjorde den næststørste gruppe af iværksættere i de to lokalafsamfund, spiller lokalområdet en vis rolle. De etablerer sig ofte dér, hvor de er vokset op.

Vækstiværksættere har derimod fokus på, at deres aktiviteter skal vokse. De få, jeg fandt i de to landsbysamfund, havde alle planer om at flytte deres virksomhed til vækstmiljøer i større byer.

Den 3. og største gruppe iværksættere i de to landdistrikter kalder jeg for 'livsstilsiværksættere'. De har etableret sig som selvstændige, fordi de har et ønske om 'det hele og gode liv'. Lokalsamfundet spiller en stor rolle for disse iværksættere, der stort set alle er veluddannede tilflyttere, som har valgt at bosætte sig i lokalområdet, fordi naturen lige netop dér, hvor de bor, er attraktiv. Det er ofte kvinder, og idéen til at skabe erhverv er opstået, fordi de har haft ledige bygninger til rådighed på deres ejendom, som har gjort det muligt at starte aktiviteter på hjemmefronten. Mange af disse iværksættere har lønnet arbejde uden for hjemmet," fortæller Hanne W. Tanvig.

Hun er overrasket over, at den sidste, meget store gruppe er ret oversete som iværksættere i lokalområdet på trods af, at de stort set alle er meget aktive i lokale foreninger.

## Bosætningens betydning

"Livsstilsiværksætteren etablerer sig dér, hvor de bor, og de bor dér, hvor de har adgang til naturen; men vi har normalt ikke øje for bosætningens betydning for etableringen af erhvervsaktiviteter. I stedet tages der afsæt i virksomhedens behov; men for de iværksættere jeg fandt i de to lokalområder, handlede det om noget helt, helt andet," siger Hanne W. Tanvig og fortsætter.

"De er flyttet ind i landskabet, og kan se mange muligheder dér, hvor de bor. De fleste livsstilsiværksættere har lønnet arbejde ved siden af; men en del drømmer om en dag at kunne udfase det lønnede arbejde, hvilket også allerede var lykkedes for nogle. Mine undersøgelser viste også en tendens, nemlig at jo bedre iværksætteren er til at udnytte stedets ressourcer i forretningskonceptet, des større er sandsynligheden for at de kan leve af det."

## Bredere perspektiv

Hanne W. Tanvig konstaterer også, at der er behov for et bredere perspektiv på udvikling af landdistrikterne, som i dag er meget præget af en temmelig ensidig tilgang til, hvordan landdistriktsudvikling skal gribes an - og vel at mærke en tilgang, som slet ikke har øje for værdien af de erhvervsaktiviteter, som for eksempel livsstilsiværksætterne har taget initiativ til.

"Der er megen interesse for, hvordan vi kan skabe bosætning og fritidsliv i landdistrikterne; men uafhængigt af hvad folk kan og skal leve af. I erhvervsfremmesystemet er fokus ellers rettet mod virksomheder, som beskæftiger mange an-



satte. Men hvad er alternativet til én arbejdsplads, som beskæftiger 50 medarbejdere? Det kunne være 100 halvtidsiværksættere! Den første gør lokalområdet sårbart, for arbejdspladsen kan lukke eller flytte, og så rammer den 50 mennesker på én gang. Iværksætterne gør nytte, skaber glæde og mange vil også vokse - og jeg ved godt, hvad der er det mest konsoliderende," siger Hanne W. Tanvig og fortsætter:

"Derfor skal iværksætternes initiativer italesættes og gives anerkendelse, så vi dermed kan udvikle, at endnu flere begynder at udvikle små erhvervsaktiviteter i landdistrikterne. Netværksprojekter kan være et rigtig godt tilbud, for de kvindelige livsstilsiværksættere har en oplevelse af, at de er den eneste her i verden, der har startet en erhvervsaktivitet på denne måde. De har heller ikke synnerlig kendskab til støttemuligheder og erhvervsrådgivning."

### Nyt natursyn

Kommunerne tilgang over for iværksætterne bør være mere åben og anerkendende, mener Hanne W. Tanvig.

"Der foregår mange spændende ting i de 'overflødige' bygninger på landet - og vel at mærke er det ikke aktiviteter som på nogen måde ødelægger naturen; men i planlægningen i kommunerne har man ofte en mistro og tilbøjelighed til at bremse sådanne tiltag, fordi man i nogle sammenhænge er præget af et natursyn, som står i vejen for iværksætternes ønsker om at udnytte de muligheder, de ser i deres ejendom," siger Hanne W. Tanvig.

"Hvis man vil fremme disse erhvervsaktiviteter i landdistrikterne, skal man anlægge et mere nuanceret syn på bosætning i landdistrikterne - og skabe nye muligheder for udstykninger i for eksempel landsbyerne. Bedre internetadgang er

også vigtigt, fordi mange af disse iværksættere bruger nettet til at markedsføre deres virksomhed - og nogle tilbyder også nethandel til deres kunder," siger Hanne W. Tanvig.

Hun efterlyser lokale udviklingsplaner, hvor planlæggerne sammen med beboerne i lokalområdet finder ud af, hvad fællesskabet kan gøre for at tiltrække endnu flere iværksættere og understøtte de initiativer, som allerede er taget.

"Jeg stiller ofte mig selv spørgsmålet: Hvorfor er der så mange, der hylder idéen om, at vi bare skal lukke landsbyerne? Det kan da ikke handle om andet end magt og ideologi - for det er ikke en naturlov, at udviklingen kun går ensidigt fra land til by - i hvert fald ikke i Danmark. Vi har før oplevet den modsatte udviklingsretning, og der er den dag i dag rigtig mange, ofte veluddannede mennesker, der opgiver livet i byerne til fordel for det gode liv på landet.

Man er ikke i tvivl om, at her bor en livsstilsiværksætter.

Foto: Hanne W. Tanvig.

Tænk tanken Concito har også peget på, at de mennesker, der bor i byerne, belaster CO2 regnskabet langt mere end folk på landet, fordi bymenneskers samlede forbrug af 'ting' og flytransport er langt større end landbefolkningens - med andre ord: klimadebatten kan heller ikke bruges til at legitimere det synspunkt, at landsbyerne bare skal nedlægges!" siger Hanne W. Tanvig.

### Tænk lokalt

I modsætning til, hvad de fleste bymennesker tror, og ikke mindst, hvor megen magt landbrugets organisationer har, skulle man ikke tro, at landbruget kun kan krediteres for at beskæftige ti procent af arbejdsstyrken i landdistrikterne. ▶

”Man burde tage skridtet fuldt ud og interessere sig for at bruge hele talentmassen i landdistrikterne. Vi har brug for at diskutere, om vi bruger vores jord og natur optimalt. Det konventionelle landbrug synes at udpine jorden. Samtidig har landbrugene isoleret sig økonomisk fra landdistrikterne. Bosætning uden tanke for skabelse af lokal økonomi i landområderne er heller ikke frugtbar, hverken nationaløkonomisk set, eller hvis den blot indebærer mere pendling mellem landet, hvor folk bor, og

byerne, hvor de arbejder og køber ind. Det store spørgsmål er derfor: Hvordan kan vi bruge jorden og naturen bedre til alles fordel? - hvilket er et meget relevant spørgsmål, for svaret kan meget vel blive dét, mange skal leve af i fremtiden. Nogle af de nye typer iværksættere har måske fået fat i den ende,” siger Hanne W. Tanvig.

Vil du læse rapporten kan den downloades her: [http://www.sl.life.ku.dk/upload/mere\\_mellem\\_himmel\\_og\\_jord.pdf](http://www.sl.life.ku.dk/upload/mere_mellem_himmel_og_jord.pdf)

## Master i landdistriktudvikling og landskabsforvaltning

Siden 2004, hvor uddannelsen: Master i landdistriktudvikling og landskabsforvaltning blev etableret har 20 deltagere gennemført hele uddannelsen - derudover har rundt regnet 100 deltaget på mindst ét modul på uddannelsen, som er en kompetencegivende efteruddannelse, der henvender sig til personer med en lang eller mellemlang uddannelse og mindst tre års erhvervs erfaring. Hele forløbet tager mellem tre og seks år, fordelt på seks moduler og svarer til et års fuldtidsstudie. Man kan både tage modulet enkeltvis som almindelige efteruddannelseskurser eller man kan følge hele uddannelsen.

Efter endt uddannelse har deltagerne opnået overblik, indsigt og faglige færdigheder inden for landdistriktudvikling, landskabsforvaltning eller fysisk planlægning. Det er typisk personer, der ønsker yderligere indsigt i og erfaring med sammenhænge og tværgående udfordringer inden for området, f.eks. bare at vide ”hvordan” men også ”hvorfor”.

Målgruppen er ansatte i såvel den private som offentlige sektor som arbejder med planlægnings-, koordinerings-, rådgivnings- og udførende opgaver.

Masteruddannelsen er bygget op om en række moduler af 9 ECTS point og et masterprojekt (i Modul 6) af 15 ECTS point. Der vil løbende blive udviklet nye moduler, idet uddannelsen er praksisnær og aktuel.

Foruden modulet, som udgør hoveddelen af uddannelsen, arrangeres hvert semester en eller flere temadage, der er åbne for alle interesserede.

Som den 1. masteruddannelse i Danmark er Master i landdistriktudvikling og landskabsforvaltning blev akkrediteret efter universitetsstandard. Takket være gode evalueringer fra deltagere og deres arbejdsgivere og et højt fagligt og teoretisk niveau blev Master i landdistriktudvikling og landskabsforvaltning akkrediteret med flest mulige points.

**Vil du vide mere om uddannelsen:** [www.landmaster.dk](http://www.landmaster.dk)

Kronik:

# Regeringens på vildspor i

**Det er et ædelt formål, at regeringen vil lette vejen for kommunerne, så de bedre kan klare sig i konkurrencen om arbejdspladser og skattekroner. Det er imidlertid tvivlsomt, om de foreslåede planlovsændringer er det, der skal til**

/ Af Hanne Moe, formand for Danske Planchefer og formand for KTCs planfaggruppe

Efter sommerens hede debat om ’Udkantdanmark’ har regeringen spillet ud med en række hjælpepakker til de berørte kommuner. Et af initiativerne er et forslag om at ændre planloven, så det bliver nemmere at placere erhverv og nye boliger i landområderne og at placere nye anlæg - for eksempel til ferie- og fritidsformål - i de kystnære områder.

Det er et ædelt formål, at regeringen vil lette vejen for kommunerne, så de bedre kan klare sig i konkurrencen om arbejdspladser og skattekroner. Det er imidlertid tvivlsomt, om de foreslåede planlovsændringer er det, der skal til. Man kan faktisk også sætte spørgsmålstegn ved, om ændringerne i den foreslåede form er hensigtsmæssige - eller om de stik imod hensigten snarere vil gøre det vanskeligere for kommunerne at planlægge ud fra en samfundsmæssig helhedsvurdering.

Det er dybe, strukturelle forhold, som gør det vanskeligt at være udkantskommune. Det globaliserede arbejdsmarked med deraf følgende centralisering af virksomheder og uddannelsesinstitutioner og efterfølgende vandring fra land til by, strukturudviklingen i landbruget, tilflytning af folk med lav indkomst og ringe tilknytning til arbejdsmarkedet; listen er lang. Svaret på disse udfordringer er næppe at bygge nye boliger ved landsbyerne, som lovforlaget lægger op til. I områder, der i forvejen rummer tusindvis af boliger, som er tomme eller nedslidte - fordi de er uattraktivt beliggende i forhold til arbejdspladser og uddannelsessteder.

**Nye muligheder bør være et tilbud til kommunerne - ikke et krav**

Det er muligt, at lempede vilkår for nye boliger i tilknytning til landzonelandsbyer er et brugbart redskab nogle steder; men kæden hopper af, når regeringen vil gøre det obligatorisk for kommunerne at sige ja til sådanne nye udstykninger. Medmindre kommunen har en ganske særlig stærk begrundelse for ikke at give tilladelse. Det er uhensigtsmæssigt af flere årsager. Først og fremmest fordi det ofte ud fra en kommunaløkonomisk vurdering ikke vil være hensigtsmæssigt at bygge flere boliger i tyndt befolkede områder. Med boliger følger nemlig kommunal service i form af skolebusser, børnepasning, ældrepleje og - berettigede - for-